

2. Gool Van E., Michel A. The new consumer sales Directive 2019/771 and sustainable consumption: a critical analysis. *Journal of European Consumer and Market Law*. 2021. № 4. С.136-147.
3. Terryn E. A right to repair? Towards sustainable remedies in consumer law. *European Review of Private Law*. 2019. № 4. С. 851-873.
4. Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/771/oj/eng> (дата звернення: 4.04.2025).
5. Bujalski M. On producers' obligation to repair defective goods: direct producers' liability vs. self-standing obligation under R2R Directive. *Journal of European Consumer and Market Law*. 2024. № 4. С.178-184.
6. Loos M. Repairing consumer sales law. *European Review of Private Law*. 2024. № 6. С.945-978.

УДК 341.1/8:327.8

Фліссак К. А.

д.е.н., проф., професор кафедри
міжнародного та європейського права,
Західноукраїнський національний університет

Вплив особистості на розвиток міжнародних відносин та міжнародного права

Впродовж відомої історії людства чимало аспектів у розвитку міжнародного права є в достатній мірі дослідженими. Разом з тим, актуальні події сучасності нерідко змушують науковців повертатись до їх розгляду, щоб проаналізувати особливості перебігу, встановити причини та нові закономірності, і, найголовніше, з'ясувати можливості та тенденції впливу на найближчу та віддалену перспективу. Достатньо яскравим прикладом тематики, до якої доречно повернутись в кінці першої чверті ХХІ століття, стала роль особистості у можливостях її впливу на міжнародне право та міжнародні відносини, тобто роль суб'єктивного фактора в розвитку міжнародно-правових відносин. .

Вітчизняна та зарубіжна доктрина міжнародного публічного права продовжує вести дискусію про суб'єктність окремої особи. В українській літературі у дискусії *pro et contra* знаходять своє відображення діаметрально різні позиції. Наприклад, М.Антонович виступає за визнання повної правосуб'єктності фізичної особи у міжнародному публічному праві [1, С. 44-45], в той час як М.Буроменський визнає дискусійний характер такого підходу [2, С.86]. На наш погляд, найбільш логічною у даний час є позиція, за якої фізична особа розглядається як дестинатор міжнародного публічного права [3, С.72].

При цьому слід акцентувати, що у міжнародних відносинах даної проблеми немає. В межах даної науки людина однозначно розглядається як

актор зазначених відносин. Звісно, можливими є певні застереження, але в цілому тут науковці є більш одностайними.

Разом з тим, окремі події сучасності змушують нас привернути увагу до питання впливу окремої особи на розвиток як міжнародних відносин, так і міжнародного права. Прикладом, в першу чергу, може виступити діяльність Дональда Трампа на посаді Президента США. Так, окремі його дії чи рішення викликали та продовжують генерувати неоднозначні оцінки. Підставами для цього є емоційність, спонтанність, непрогнозованість окремих кроків даної особи чи ж взагалі дії, які можуть розглядатись крізь призму дійсного або можливого порушення норм та звичаїв міжнародного публічного права.

Так, в першу свою каденцію, яка тривала з 20 січня 2017 р. по 20 січня 2021 р. адміністрація Д.Трампа здійснювала активне втручання у внутрішні справи Венесуели. Зокрема, після початку політичної кризи у даній державі у 2019 р., США, не чекаючи підсумків внутрішньополітичних процесів у незалежній країні, визнали опозиційного лідера Х.Гуайдо діючим главою Венесуели. Тим самим було проігноровано існування статті 2 Статуту ООН [4] та Резолюції 2625 (XXV) Генеральної Асамблеї ООН.

3 січня 2020 р. безпілотний літальний апарат ВПС США наніс авіаудар по колоні автомобілів поряд з аеропортом міста Багдад в Іраку. Внаслідок за різними даними загинуло від 8 до 10 чоловік, в т.ч. іранський генерал К.Сулеймані, який користувався вкрай високим авторитетом у себе на батьківщині. Відповідальність за дану акцію взяла на себе адміністрація США, яка відзначила, що операція проведена за прямим наказом Д.Трампа [5]. Зауважимо, що, хоча стаття 51 Статуту ООН і не забороняє самооборони, разом з тим, самооборона вона повинна носити співставний характер та не загрожувати ескалацією насильства. У даному випадку США не проінформували ні Раду Безпеки ООН (тим більше не отримали її схвалення), ні Ірак, на території якого було здійснено даний акт, а у народу і вищого керівництва Ірану викликали обурення і зустрічну агресію, яка могла поставити під загрозу мир та безпеку в усьому близькосхідному регіоні. Таким чином, є підстави вести мову про порушення частини 4 статті 2 Статуту ООН [4] про незастосування сили або погроз силою.

До протилежних наслідків призвели погрози застосування сили в іншому конфлікті. Маємо на увазі так звану Корейську кризу 2017-2018 років. 7 квітня 2017 р. Президент США Д.Трамп у своєму інтерв'ю заявив, що не має наміру більше терпіти поведінку влади КНДР, а тому наказує ВМФ США направити до корейського узбережжя ударну авіаносну групу для можливого удару по об'єктах, які можуть використовуватись КНДР для отримання власної ядерної зброї. Не забуваючи про принцип «*post hoc non est propter hoc*», разом з тим відзначимо, що саме після тієї заяви влада КНДР активізувала зусилля по створенню ядерної зброї, а невдовзі і оголосила, що приєдналась до обмеженого кола держав, які є її власниками. Останнє безумовно змінило баланс сил в регіоні та послужило не найкращим прикладом для інших учасників міжнародних відносин в частині забезпечення власного суверенітету силовими методами.

Ще за цілим рядом епізодів можна вести мову про створення ситуації, яка хоча і не є безпосередньо порушенням сама по собі, але або порушує міжнародне звичаєве право, або погрожує стабільності міжнародно-правової

системи.

Прикладом першого є дії на кордоні з Мексикою, коли внаслідок оголошення так званої «нульової терпимості» до незаконної міграції, відповідні органи США розлучали неповнолітніх дітей з їх батьками. Це є прямим порушенням Конвенції про права дитини від 1989 року (як мінімум, порушення стосується ст. 9). Хоча США не ратифікували даний документ і з формальної точки зору він не є для цієї країни обов'язковим до виконання, той факт, що зазначену Конвенцію прийняли усі інші члени ООН без винятку, а також Ватикан та Палестина, робить її загальнозвживаною, в тому числі, і для США як норму звичаєвого права.

Ще більше прикладів можна навести, коли мова заходить про стабільність міжнародно-правової системи. Так, за президентства Д.Трампа та з його особистої ініціативи США в односторонньому порядку вийшли з Паризької угоди по клімату та ініціювали припинення діяльності NAFTA, розірвали ядерну угоду з Іраном, припинили участь у Раді ООН з прав людини, вийшли із Всесвітньої організації охорони здоров'я, а в квітні 2025 р. запровадили підвищені митні тарифи стосовно практично усіх країн світу. Зважаючи на те, що Віденська конвенція про право міжнародних договорів передбачає, що будь-яка держава може припинити або призупинити участь в міжнародному договорі, таке рішення повинно відповідати процедурі, передбаченій даною Конвенцією та відповідною міжнародною угодою. Недотримання такої процедури може розглядатись як порушення ще одного основоположного принципу міжнародного права, який відомий людству з глибокої давнини [6] – *pacta sunt servanda* – обов'язок країн добросовісно виконувати свої договірні зобов'язання.

Крім того, дії США по підвищенню митних тарифів фактично суперечать зобов'язанням США по членству у Світовій організації торгівлі, порушуючи всі її основоположні документи, включаючи ГАТТ.

Окремо слід розглянути заяви Д.Трампа про бажання поширити американський суверенітет на Канаду, Гренландію та Панамський канал. Навіть якщо прийняти за істинне твердження, що ці заяви спрямовані суто на внутрішнього виборця і не несуть загрози незалежним державам, вважаємо, що вони також містять загрозу для існуючої міжнародно-правової системи. Так, відомими є прецеденти об'єднання держав у одну, передачі територій або їх обміну у відповідності з міжнародним правом, але всі вони здійснюються винятково на добровільних засадах та без погроз силового впливу різної природи та різного рівня. Крім того, сучасні дослідники міжнародних відносин у всіх їх аспектах не в повній мірі оцінюють ризики для ще одного впливового актора на світовій геополітичній арені. Мова йде про НАТО, адже США, Канада та Данія (її територією є Гренландія), є членами даної організації, а тому очевидно, що пряме використання сили або щодо анексії Канади, або щодо приєднання Гренландії матиме фатальні наслідки для цієї організації.

Тому, підсумовуючи все сказане, відзначимо, що і в XXI столітті окрема фізична особа не будучи в повній мірі суб'єктом міжнародного публічного права, може чинити на нього критичний вплив, залишаючись актором міжнародних відносин. Це змушує рекомендувати міжнародним інституціям звертати ретельну увагу даному питанню, закликаючи окремі держави та їх повноважних представників проявляти відповідальне ставлення до

міжнародного права як важливого інструменту збереження миру та гармонійних відносин на нашій планеті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонович М. *Міжнародне право*. К.: Юрінком Інтер, 2011. 384 с.
2. В.В.Мицик, М.В.Буроменський, О.В.Буткевич та ін. *Міжнародне публічне право: Т.1 Основи теорії*. Харків: Право, 2019. 416 с.
3. Репецький В.М., Лисик В.М., Микієвич М.М. *Міжнародне публічне право*. К.: Знання, 2012.
4. United Nations Charter (full text) URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>
5. Statement by the Department of Defense (Jan. 2, 2020) URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/2049534/statement-by-the-department-of-defense/>
6. Фліссак К.А. Міжнародні договори як джерела міжнародного права середньовічної Європи. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (19-20 квітня 2024 року). Тернопіль, 2024. С. 151-153.

UDC 340

Dr. Agata B. Capik
M.A.S. (European Integration)
Executive M.B.L.-HSG
Researcher / Lecturer in
European Public Law

Does the international public law (still) matters nowadays?

I. INTRODUCTION

Situating the Public International Law (further referred to as “PIL”) in its historical, political and cultural context, it refers to the body of legal rules and principles determining the international rights and obligations of subjects of this field of law [7; 25]. Also known as the Law of Nations, it constitutes a set of norms aimed at regulating the interaction between the subjects of international law that participate in international relations [4; 6; 7]. Gradually, however, also non-governmental entities and individuals have become more and more considered by PIL [12].

Furthermore, the scope of PIL has grown over the decades, including additional topics, e.g., human rights, international environmental law, international criminal law, and international economic law and trade law [18].

Having said this, there are undoubtedly two crucial pillars of PIL, namely a catalogue of its subjects on the one hand, and the values and their implementation on the other. Considering the global geopolitical situation in the world nowadays, one might argue that these two fundamentals of PIL constitute an entire spectrum of its evolution and its key challenges. Lastly, the establishment of the limits on war